Vaikų brandumas mokyklai

Parengė mokytoja metodininkė
Janina Intienė

- ***Mokymasis – kokybiškai nauja veikla vaikui, tik ką peržengusiam mokyklos slenkstį.***

- ***Vaikas lengvai adaptuojasi mokykloje, patiria pažinimo džiaugsmą, įveikia kylančius sunkumus, jei yra subrendęs mokyklai, tinkamai jai rengtas.***

Koks yra mokyklai subrendęs vaikas?

Mokyklai brandus yra tas vaikas, kurio savęs vertinimas, emocijų, savikontrolės, pažinimo ir kiti procesai yra pasiekę šešiamečiui būdingą susiformavimo lygį, o pasiekimai – mokymosi pradžiai reikalingą žinių, mokėjimų, gebėjimų apimtį bei kokybę.

Svarbiausi brandumo mokyklai komponentai

- Socialinis emocinis brandumas;
- Intelektinė branda;
- Nuostata ir pasirengimas tapti mokiniu.

Reikiamą pasiekimų lygį vaikui nesunku įgyti jau pradėjus lankyti mokyklą.

Socialinis emocinis brandumas

1. Savęs suvokimas ir savigarba:

- Žino ir pasako, kas esąs (pasako vardą, pavardę, kiek metų, gimimo dieną, adresą)
- Jaučiasi esąs šeimos narys (pasako ar turi brolių, seserų, močiutę, senelį; pasakoja apie savo šeimą, darbus, išvykas, šventes, žaidimus)
- Stengiasi būti savarankiškas (pats prausiasi, valosi dantis, apsirengia, nusirengia, atsisega ir užsisega sagas, atsiriša bei užsiriša raištelius...)
- Nori būti mylimas , reikšmingas.

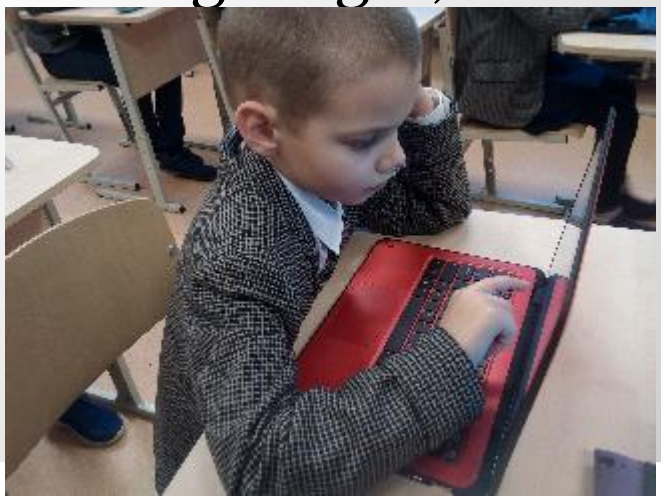

2. Elementari savikontrolė, susivaldymas:

- Jaučia ir valdo savo kūną (juda keisdamas kryptį, greitį, išlaiko pusiausvyrą, meta ir pagauna kamuolį, šokinėjantį daiktą, gali išbūti nejudrioje būsenoje, nykščiu paliečia visus kitus pirštus).
- Stengiasi valdyti savo emocijas (supykęs nepuola muštis, žaisdamas nugali savo nedrąsumą, bent trumpam suvaldo savo norus).
- Turi elementarių savo veiklos planavimo ir organizavimo gebėjimų (žaidime gali ir vadovauti, ir paklusti, stengiasi dirbti, žino ką daro, ką jau padarė, ką dar darys, susitvarko darbo vietą).

3. Gebėjimas gyventi greta kitų: bendravimas, bendradarbiavimas, atsakomybė:

- Pasitiki artimaisiais ir pažįstamais suaugusiais (mokosi iš jo, prašo padėti, patarti, paaiškinti)
- Domisi greta esančiais vaikais (stebi, įsižiūri ką jie veikia, žaidžia drauge, pasikviečia kitus ką nors žaisti, kalbasi su kitais, ką nors pasakoja).
- Stengiasi būti suprastas ir suprasti kitą (atidus ką daro aplinkiniai, paklausia ko nesuprato, stengiasi kalbėti aiškiai, pakartoja, bando sakyti kitaip, dalyvauja bendraamžių pokalbiuose).

- Bando padėti, paguosti kitus (pasako gerą žodį , pasiūlo daiktą nuskriaustam, užleidžia patogesnę vietą verkiančiam, neįgaliam vaikui).
- Bendradarbiauja su kitais vaikais (kalbasi, tariasi, aiškinasi su kitais vaikais, dalyvauja skirstantis vaidmenis, žaislus, derina veiksmus, laikosi grupelės susitarimų, taisyklių, įprastos tvarkos, siūlo sprendimus, neaiškumus).
- Jaučiasi atsakingas už jaunesnį broliuką, sesutę, globojamą gyvūnėlį, augalą (globoja jaunesnį kai nėra šalia vyresniųjų, bando padėti nelaimės ištiktam, įspėja apie gresiantį pavojų , rūpinasi prižiūrimu gyvūnu).

Intelektinė branda

1. Aktyvus domėjimasis pasauliu:

- Klausinėja norėdamas sužinoti ko nors naujo, stebi suaugusį, domisi jo darbais, elgesiu, tyrinėja visa, kas gyva pievoje, miške, vandenyje, žiūrinėja knygeles.
- Išbando įvairią veiklą (pramano įvairių žaidimų, bando dainuoti, šokti, groti, stato, konstruoja, modeliuoja, spalvina, piešia, žaidžia).

2. Jautrumas vaizdams, garsams, žodžiams (jutimų ir suvokimo brandumas):

- Domisi ir stengiasi suvokti supančių vaizdų pasaulį (atpažįsta įprastus daiktus, vaizdus paveikslėliuose, neužbaigtus daiktus, randa kelią iš labirinto, sudeda sukarpytą paveikslėlį).
- Jautrus garsų ir žodžių prasmei, jų sandarai (supranta suaugusių ir vaikų kalbą, pakartoja išgirstą žodį, “ girdi” atskirus garsus žodyje, dainuoja daineles).
- Vaizdus sieja su žodžiais (atpažįsta daiktus pagal išorės nusakymą, pavadina paveikslėlius, mena mįsles, pavaizduoja įvykių seką paveikslėliais).

3. Geri darbinės atminties įgūdžiai:

- Turi elementarius darbinės atminties įgūdžius (pastebi pasikeitimus žaidimų kampelyje; žino ką žaidžia, ko reikia žaidimui, ką kur padėjo; atsimena kas ką sakė, ko prašė, ką ir kaip darė).
- Gana greitai įsimena vardus, kelis kartus iš eilės sektas pasakas, deklamuotus eilėraščius, dainuotas daineles, šokio judesius.

4. Probleminio loginio mąstymo pradmenys

- Bando įveikti kilusius keblumus (nepavykus darbui stengiasi jį perdirbti, pabaigti; susitepęs pats bėga praustis, išpylęs vandenį – šluostyti stalą, valyti grindis.)
- Elementariai apibendrina, priskiria daiktus tam tikrai grupei pagal išorinius požymius (pagal spalvą, formą, medžiagą, daiktų grupes).
- Sudaro daiktų sekas (sudeda žaislus, daiktus didėjančia, mažėjančia tvarka).
- Pradeda suvokti nuoseklumą (pasako ką darė rytą; kas veiks vakare; nujaučia suaugusio reakciją į jo elgesį).

5. Išlavėjusi kalba

- Turi kalbos nuovoką (domisi žodžių reikšme; suvokia nežinomą žodį iš konteksto).
- Turi kalbėjimo įgūdžius (moka kalbėti su suaugusiais ir vaikais; klausti, teirautis, pasakoti, aiškinti, nupasakoti, nurodyti; tiksliai ir aiškiai taria ***daugumą*** gimtosios kalbos garsų).
- Jaučia meninį žodį (bando kurti, improvizuoti; jaučia teksto nuotaiką; jaučia ritmą; turi pasakojimo ir deklamavimo įgūdžių).
- Nori ir bando skaityti, rašyti (stengiasi mintis reikšti piešiniais, ženklais, raidėmis; pastebi ženklų, garsų skirtumus ir panašumus).

6. Gebėjimas įsivaizduoti, bandymas kurti

- Žaisdamas įsivaizduoja, fantazuoja (prisiima vaidmenį, mėgdžioja, atkuria žodžius, veiksmus, poelgius; įsivaizduoja žaidimo aplinką, situaciją).
- Kuria, vaizduoja, fantazuoja, išreikšdamas save meninėmis priemonėmis (mėgina sugalvoti ką nors naujo; kuria, niūniuoja savitą melodiją).
- Skiria realybę nuo vaizduotės, fantazijų pasaulio (nusako kurie yra realūs gyvūnai, kurie iš pasakų; žiūrėdamas į “absurdo” paveikslėlius, pasako, jog
  “ taip nebūna”; piešia tiek realius, tiek įsivaizduojamus dalykus).

Nuostata ir pasirengimas tapti mokiniu

1. Nusiteikimas eiti į mokyklą

- Domisi mokykla, mokinio daiktais, mokymusi (žaidžia “mokyklą”, mėgsta būti “mokiniu”, nori turėti “mokinio daiktų”, eiti į mokyklą; nori daug žinoti, suprasti, pasirengęs mokytis “iš knygų”).

2. Domėjimasis knygomis

- Mėgsta vartyti knygas (moka tinkamai laikyti knygą, žino kur jos pradžia, pabaiga, kur viršus, apačia; žiūrinėja iliustracijas, tekstus, imituoja skaitymą, pasakoja pagal paveikslėlius).
- Prašo paskaityti, mėgsta pasikalbėti apie tai, ką skaitė; klauso skaitančiojo, turi mėgstamą pasaką, eilėraštį.
- Visur pastebi užrašus, juos komentuoja; supranta, kad pažinęs raides, išmoks skaityti, galės daug sužinoti; perskaito savo vardą.

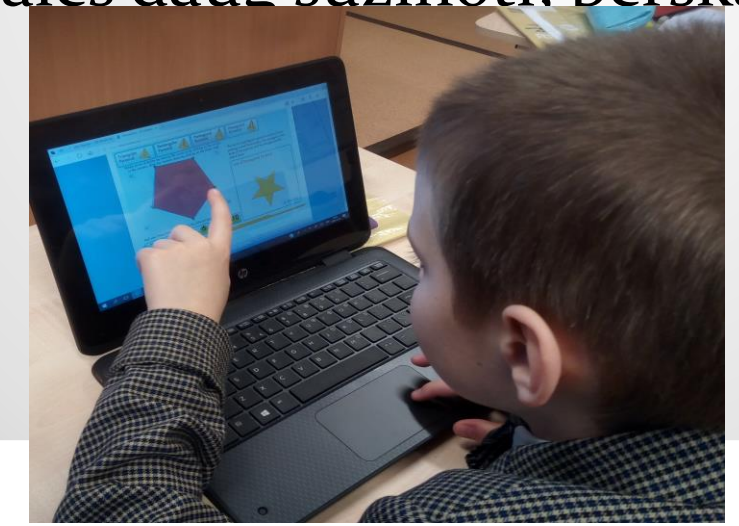

3. Pasirengimas rašymui

- Akies ir rankos koordinacija pakankama (akimis seka ranka judinamus daiktus; kopijuoja linijas, figūras, ornamentus; iškerpa paprastų pavidalų daiktus; spalvindamas laikosi linijų; geba išdėstyti vaizdus popieriaus lape).
- Turi rašymo pradmenis (taisyklingai laiko pieštuką; mėgsta kopijuoti raides; parašo savo vardą, gali parašyti keletą spausdintinių raidžių; piešia raštus, primenančius rašytinių raidžių elementus).

4. Elementarūs matematiniai vaizdiniai

- Turi supratimą apie formą, dydį (skiria ir pavadina skritulį, trikampį, kvadratą; skiria formas, spalvas, dydžius).
- Gali skaičiuoti daiktus (suskaičiuoja iki 5 –10 daiktų; pažįsta skaitmenis, gali jais žymėti atitinkamą skaičių daiktų; sprendžia uždavinius, kuriuose reikia sudėti ar atimti daiktus 5 ribose).
- Elementarias sąvokas gali vartoti palyginimui, sugretinimui ar kt. (vartoja sąvokas *toks pat, tiek pat, taip pat, ilgesnis – trumpesnis, didesnis – mažesnis,*

  lengvesnis – sunkesnis, vakar, šiandien, rytoj, viršuje – apačioje).

Ačiū už dėmesį!